

Vision 2030/Stockholms utvecklingsområden

För förverkligande av den framtidsbild som tecknas i Stockholms Vision 2030 är exploateringsnämndens medverkan viktig. De projekt som ingår i denna lägesredovisning över det framtida bostadsbyggandet i Stockholm sammanfaller till stor del med de projekt som ingår i Vision 2030.

Redovisningen omfattar projekt på kort och lång sikt. Konjunkturer, efterfrågan och ekonomiska förutsättningar avgör i vilken takt och vid vilken tidpunkt de olika projekten aktualiseras. Erfarenheten visar, att all planerad nybyggnation av olika skäl inte kan fullföljas, varför en viss marginal är nödvändig.

Innehåll

Hagastaden	2
Norra Djurgårdsstaden	3
Hammarby Sjöstad	4
Kista	4
Bromsten	5
Järvalyftet	5
Lövsta	6
Annedal – Ulvsunda	7
Centrala Bromma	7
Alvik	8
Västra Kungsholmen	8
Marieberg	9
Västra Valhallavägen	9
Årstadal-Liljeholmstorget	9
Telefonplan	10
Bredäng-Sätra-Skärholmen-Vårberg	10
Söderstaden	11
Årstafältet	11
Årstastråket	12
Älvsjö-Örby f.d. Huddingevägen/Råbyvägen	12
Rågsved	12
Tyngdpunkt Farsta	13
Magelungens norra strand	13
Farsta-Drevviken f.d. Larsboda Strand	13
Hammarbyhöjden-Björkhagen	13
Bagarmossen	14
Skrubba-Skrubbatriangeln	14

Hagastaden

Den nya stadsdelen som planeras i området kring Norra Station och Karolinska är ett betydelsefullt tillväxtprojekt för stockholmsregionen. Stadens kvaliteter förenas med världsledande forskning, företagande och boende. Projektet berör två kommuner, Stockholm och Solna. Andra stora intressenter i projektet är Stockholms läns landsting (SLL), Akademiska Hus, Karolinska Institutet, Stockholm Science City, Trafikverket och SL. Inom Karolinska sjukhusets område genomför SLL en utbyggnad av nytt universitetssjukhus samt en exploatering som avses ske samordnat med Stockholms utbyggnad av Hagastaden.

Beslut om en fördjupad översiktsplan fattades av Stockholms respektive Solnas kommunfullmäktige under 2008. Stadsutveckling i full skala inom området förutsätter en överdäckning av E4/E20 och Värtabanan. Den första detaljplanen för området vann laga kraft i april 2011. Planområdet omfattar den centrala delen av området norr om Norra Stationsgatan, från ett kvarter väster om Solnabron fram till Norrtullsplatsen.

För hela utvecklingsområdet på Stockholmsidan planeras för drygt 3 000 lägenheter och 13 000 nya arbetsplatser. Projektet har genomförandemässigt en viktig koppling till projekt Norra länken eftersom stora delar av överdäckningen behöver vara färdig då Norra länken öppnas för trafik 2015.

Markanvisning till fem byggherrar för ca 875 bostadslägenheter i etapp 1 beslutades i exploateringsnämnden 2007. Markanvisning av de första kommersiella byggrätterna gjordes i början av 2008. Markanvisningar för ytterligare drygt 50 000 kvm för kommersiellt ändamål, delvis för verksamheter med inriktning för life science, gjordes i slutet av 2009. I april 2013 markanvisades ett kvarter väster om Solnabron. Kvarteret omfattar ca 36 000 kvm för kommersiellt ändamål. Dialog med ett antal byggherrar har pågått under våren 2013 för bebyggelse inom två kvarter vid Torsplan, Helix och Innovationen. Exploateringsavtal avseende uppförande av två bostadshus godkändes av exploateringsnämnden i december 2013. Förslag till överenskommelser om exploatering med överlåtelse av mark avseende två bostadskvarter godkändes av exploateringsnämnden i mars 2014.

Kommunfullmäktige fattade genomförandebeslut för Hagastaden 2010.

En temporär Solnabro togs i trafik augusti 2011 samtidigt som rivning av befintlig Solnabro påbörjades. Byggstart för vägtunnlarna skedde hösten 2011. Hösten 2011 påbörjades byggnation av det första kommersiella kvarteret och inflyttning skedde i november 2013. Den nya Solnabron öppnade för trafik i mitten av november 2013. Byggstart för det andra kommersiella kvarteret sker i juli 2014.

Läs mer på www.stockholm.se/hagastaden

Norra Djurgårdsstaden

Hösten 2001 redovisades program för Hjorthagen-Värtahamnen-Frihamnen-Loudden, numera benämnt Norra Djurgårdsstaden, som visade på en möjlig utbyggnad av bostäder och arbetsplatser på mark som staden äger. Nuvarande prognoser pekar på möjligheter till ca 12 000 lägenheter och 35 000 arbetsplatser.

I Hjorthagen har tre detaljplaner om totalt ca 2 600 lägenheter vunnit laga kraft och infrastrukturutbyggnad påbörjades hösten 2010. Ca 4 500 lägenheter är markanvisade, varav ca 1 000 är studentbostäder. Gastillverkningen är avvecklad och de första nya boende flyttade in i oktober 2012. För att klargöra möjlig användning av den äldre gasverksbebyggelsen pågår detaljpaneläggning och förhandlingar om markanvisningar.

I arbetet med gasverksområdet innefattas att studera möjligheterna till ett scen-kulturkluster. Utredningsbeslut om kulturkluster kring gasklockorna i Norra Djurgårdsstaden beslutades av fastighetsnämnden och exploateringsnämnden 2011. En direktanvisning för ca 400 lägenheter i en hög symbolbyggnad har gjorts för gasklocka 3 och 4. Detaljplanen för gasklocka 3 och 4 var utställd för granskning hösten 2013. För Norra 2, omfattande 560 lägenheter fattade kommunfullmäktige genomförandebeslut i juni 2012. Detaljplan har vunnit laga kraft efter överklagan. Byggstart planeras efter sommaren 2014. Markanvisning omfattande ca 300 lägenheter för studentbostäder, hyresrätter, bostadsrätter samt butikslokal i Ängsbotten beslutades 2011 och detaljplanen var utställd för granskning 2013. I september 2012 skedde markanvisning till sju byggherrar i Brofästet. Totalt planeras cirka 560 lägenheter med lokaler i bottenplan, två förskolor samt ett omsorgsboende med ca 70 lägenheter. Av lägenheterna är 200 hyresrätter och 360 bostadsrätter. Resterande ca 1 700 lägenheter kommer att markanvisas etappvis framöver kopplat till kommande detaljplaner och utbyggnad av infrastruktur. Ambitionen är att hålla en jämn utbyggnadstakt och en blandad bebyggelse.

Kommunfullmäktige beslutade 2009 att Norra Djurgårdsstaden ska utgöra ett särskilt miljöprofilerat stadsutvecklingsområde och antog 2010 ett övergripande miljöprogram för Norra Djurgårdsstaden. Miljöprofileringen genererar stort intresse, såväl från Sverige som internationellt. Ett särskilt delprojekt, Norra Djurgårdsstaden Innovation, är inrättat för att medverka i FOU-projekt och marknadsföra hållbart stadsbyggande med bäring på Norra Djurgårdsstaden, och utgör nu en egen enhet inom Avdelningen för Stora Projekt.

Bebyggelse med blandad användning planeras i Södra Värtahamnen. Här ska klarläggas hur bostäder och hamn kan samutvecklas på ett bra sätt. Beslut om markanvisningar för några delar har fattats. I maj 2011 beslutade exploateringsnämnden att markanvisa ca 100 000 kvm till kontor i Södra Värtahamnen. Markområden för bostadsändamål och kommersiell användning finns kvar att anvisa. En redogörelse av inkomna remissvar rörande fördjupat program för Södra Värtahamnen godkändes av stadsbyggnadsnämnden i november 2012. För närvarande pågår studier av möjligheter att inrymma fler

bostäder än tidigare planerat, kopplat till de förhoppningar om lättnader i regelverk kring industribuller och bostäder som finns. Ca 500 studentlägenheter har markanvisats för boende på en båt förlagd till frihamnsbassängen. Under 2013 har markanvisning skett i kvarteret Bristol och i kvarteret Hull för kontor.

Kommunfullmäktige har beslutat om stadens hamnstrategi. Den del av hamnvisionen som ligger först i planeringen är området vid Värtaterminalen där piren och hamnbassängen fylls ut för att skapa nya hamnytor. Detaljplanen för Värtapiren vann laga kraft i november 2010. Byggstart för Värtapiren skedde i juni 2013.

Övriga stora planerings- och genomförandefrågor berör främst kopplingar mellan infrastruktur då hamnområdet får ändrad användning. För närvarande pågår studier av kapaciteten i det framtida trafiknätet för att säkerställa hur hamnens prognosticerade trafikbehov är förenligt med en god stadsmiljö för verksamma, boende och trafikanter, och som berör exempelvis påfarten mot Norra länken och trafikplats Värtan, Spårväg Citys dragning genom området för hopkoppling med Lidingöbanan i Ropsten, avveckling av container- och oljehantering samt omvandling av områden för energiproduktion i Energihamnen och på Värtaverket. Byggstart för Fortums nya biobränslehantering BIO KVV skedde i februari 2013.

Läs mer på www.stockholm.se/norradjurgardsstaden eller www.stockholmroyalseaport.com

Hammarby Sjöstad

Utbyggnaden av Hammarby Sjöstad pågår sedan drygt 10 år. Till och med september 2013 har ca 9 000 bostäder färdigställts och drygt 20 000 personer bor idag i området.

Inom Hammarby Sjöstad pågår flera projekt och byggaktiviteten är hög framförallt inom västra Sjöstaden där bygge pågår för ca 180 lägenheter och ca 36 000 kvm kommersiella lokaler på privat mark i projekt Hammarby Gård II. I kvarteret Fredriksdal pågår bygget av SL:s nya bussdepå och under 2014 väntas ca 370 lägenheter påbörjas på privatägd mark i samma kvarter. Planarbete pågår även i det angränsande kvarteret Mårtensdal för ca 80 000 kvm kontor, bland annat en 29 våningar hög byggnad.

Planarbete pågår för ytterligare ca 650 lägenheter på i huvudsak privatägd mark inom kvarteren Påsen och Godsvagnen. På stadens mark planeras ca 200 lägenheter samt en ny sopsugterminal inom delområde Lugnet III.

Läs mer om Hammarby Sjöstad på www.stockholm.se/hammarbysjostad

Kista

Det nya gatunätet, som var det första steget i genomförandet av framtidsvisionen Kista Science City, färdigställdes under 2011. Den nya stadsdelen, som utgörs av markområdet norr om Kista Företagsområde mellan

E4 och Hanstavägen, kommer att inrymma ca 4 000 lägenheter. När det befintliga kraftledningsstråket mellan arbetsområdet och E4 rivs ca 2021 inom projektet

Stockholms Ström frigörs mark för ytterligare 100 000-150 000 kvm kontor.

Den första etappen av bostäder och en ny stadsdelspark vid Kista Gård har färdigställts. De gamla gårdsbyggnaderna i parken byggs om till ett gästgiveri med konferensanläggning. Andra utbyggnadsetappen vid Kista Gård byggstartar under 2014 med två nya bostadsprojekt om totalt ca 400 lägenheter.

På Kistahöjden pågår utbyggnad av ca 170 radhus. Planering pågår för första etappen av Kista Äng med ca 500 lägenheter och 300 studentlägenheter på det tidigare idrottsplatsområdet. I området reserveras också plats för en ny grundskola.

Mellan Kista företagsområde och det nya bostadsområdet pågår utbyggnaden av det s.k. NOD-projektet med bland annat Stockholms universitet som hyresgäst. Projektet färdigställs hösten 2014.

Utbyggnaden av Kista Torn med ca 350 lägenheter i två byggnader om 18 respektive 40 våningar påbörjades hösten 2012. Den högre byggnaden kommer med sina 120 meter att bli Stockholms högsta bostadshus. Kista Torn beräknas stå färdigt i början av 2016.

Läs mer på www.stockholm.se/kistasciencecity

Bromsten

Kommunfullmäktige beslutade 2010 om reviderat inriktningsbeslut för exploatering inom Bromstens industriområde. Detaljplanen för etapp 1 planeras att ställas ut under våren 2014 och antas i mitten av 2014. Kontoret bedömer att förslag till genomförandebeslut för etapp 1 tidigast kan presenteras för exploateringsnämnden hösten 2014.

Bromstensgluggen

Väster om Ulvsundaleden och Rissne gård, finns ett område ”Bromstensgluggen” som kan inrymma minst 400 lägenheter och eventuellt skärmande kontorsbebyggelse mot Ulvsundavägen. Området är en av de platser som frigörs för bostadsbebyggelse inom projektet Stockholms Ström efter att de kraftledningar, som idag går igenom området, rivs. Rivningen av kraftledningarna planeras till början av 2014. Under 2013 inleddes planering för utvecklingen av området.

Järvalyftet

Kommunfullmäktige godkände år 2009 Vision Järva 2030, Järvalyftet.

Vision Järva 2030 har tagits fram inom ramen för Järvalyftet som innefattar fyra delområden:

- Bra boende och mer varierad stadsmiljö
- Trygghet i vardagen
- Stärkt utbildning och bättre språkundervisning
- Fler jobb och ökat företagande

Exploateringskontoret arbetar tillsammans med stadsledningskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och de kommunala bostadsbolagen med delområde 1, Bra boende och mer varierad stadsmiljö.

Inom Järvalyftets ram, exklusive Kista, beräknas i dagsläget ca 2 000 lägenheter och ca 10 000 kvm lokaler att kunna byggas. Av dessa finns inriktnings- eller genomförandebeslut för ca 1 600 lägenheter.

Rinkebystråket och Rinkeby Allé samt bro till Stora Ursvik

Efter genomförandebeslut i kommunfullmäktige 2013 pågår en genomgripande ombyggnad av Rinkebystråket i samarbete mellan exploateringskontoret och Familjebostäder AB som äger fastigheterna längs stråket. Programarbete pågår för ombyggnad av Rinkeby Allé till en levande stadsgata. I Rinkeby Allés förlängning planeras en ny bro från Rinkeby till Stora Ursvik i Sundbybergs kommun. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för brobygget tillsammans med Sundbybergs kommun.

Överdäckningen av E18

Vid Trafikverkets ombyggnad av E18, som färdigställs 2014, byggs två överdäckningar, en i Rinkeby och en i Tensta. Efter att riskanalysen för transporter med farligt gods reviderats av Trafikverket 2011 planeras nu för bostäder omedelbart intill överdäckningarna istället för ovanpå trafiktunneln.

Kommunfullmäktige har i maj 2013 fattat genomförandebeslut om bebyggelse med 350 lägenheter intill överdäckningen i Rinkeby (Rinkebyterrassen) och detaljplanarbetet för bebyggelsen i Tensta pågår. Tidigast byggstart i Rinkeby är andra halvåret 2014, efter att E18 färdigställts, och i Tensta 2015.

Läs mer på www.stockholm.se/jarvalyftet

Lövsta

Tillsammans med AB Fortum Värme utreder exploateringskontoret förutsättningarna för anläggning av en ny energianläggning i Lövsta och avveckling av Hässelbyverket i Hässelby Strand samt förutsättningarna för bostadsbebyggelse i Hässelby Strand på platsen för nuvarande Hässelbyverket. Det f.d. sopstationsområdet i Lövsta är ca 30 hektar och i översiktsplanen utlagt som område för kommunalteknisk verksamhet. Området arrenderas nu av trafik- och renhållningsnämnden och används för bland annat en återvinningscentral. Utredningar och förhandlingar med Fortum pågår och förslag till markanvisning i Lövsta och inriktningsbeslut bedöms kunna behandlas i exploateringsnämnden under 2014.

Under 2012 påbörjades ett arbete för att inrätta ett naturreservat i Kyrkhamn efter beslut i kommunfullmäktige. Då Lövsta är ett av de få kvarvarande större

markområdena i ytterstaden är det viktigt att planering utförs så mark även reserveras för eventuell framtida bostadsbebyggelse.

Exploateringsnämnden beslutade i februari 2013 om markanvisning för en första etapp av bostäder i Riddersvik i stadsdelen Hässelby Villastad och planarbetet påbörjades under hösten 2013. Totalt kan området inrymma ca 300 bostäder i småhus och flerfamiljshus.

Annedal – Ulvsunda

Kring Bällstaviken pågår stadsutveckling i samarbete mellan Stockholm, Sundbyberg och Solna inom ”Vision Bällstaviken”. På Stockholms sida är de största ingående delarna projekten Annedal och Ulvsunda Industriområde.

Annedal och Norra Mariehäll

I stadsdelen Mariehäll skapas längs Bällstaån och med närhet till Sundbybergs centrum en ny stadsdel med ca 2 700 lägenheter. Mer än tjugo byggherrar deltar i projektet där en helt ny stadsdel med gator, tre parker, en ny grundskola och ett antal nya förskolor byggs. Bällstaån har breddats och en promenadväg med bryggor har anlagts. Inför Boutställningen Annedal 2012 färdigställdes alla tre parkerna i området. Den första etappens bostäder är inflyttade, och byggstarter och inflyttning i nya kvarter pågår löpande fram till i början av 2016 då hela Annedal beräknas vara färdigbyggt.

Ny grundskola ska färdigställas till höstterminen 2014. En ny detaljplan för kvarteret Linaberg m.fl. har vunnit laga kraft och under 2014 påbörjas utbyggnaden med drygt 400 lägenheter.

Flera detaljplaner för nya bostadsprojekt är under arbete i Norra Mariehäll och ytterligare bostadsprojekt planeras, både på privatägd mark och på stadens mark.

Ulvsunda industriområde

I översiktsplanen pekas Ulvsunda industriområde ut som ett nytt stadsutvecklingsområde med stort inslag av bostäder. Ulvsunda industriområde avgränsas av Bällstaviken i öster och av Ulvsundavägen i väster. Exploateringsnämnden beslutade i december 2008 om utredning för en blandad stadsbebyggelse för ca 3 500 lägenheter. Tidsplanen för programarbetet har förskjutits i avvaktan på resultatet av det utredningsarbete som Länsstyrelsen, Swedavia, Trafikverket m.fl. bedriver för att precisera riksintresset Bromma Flygplats avseende bullergränser m.m.

Centrala Bromma

I översiktsplanen utpekas Brommaplan som en tyngdpunkt i kommande stadsutveckling och stadsbyggnadsnämnden beslutade i januari 2012 om start-PM för ett områdesprogram för utveckling av Centrala Bromma. Området bedöms preliminärt kunna inrymma 4 000 -5 000 nya lägenheter, till större delen i Riksby, söder om Bromma flygplats. Även detta programarbete påverkas av pågående utredningar om bullergränser m.m. kring Bromma flygplats. Programsamråd planeras under hösten 2015.

Inom programområdet pågår samtidigt detaljplanearbete för utveckling av själva Brommaplan med överdäckning av bussterminalen och ytterligare ca 850 nya lägenheter med lokaler för handel, förskola m.m. Projektet berörs även av utvecklingen av Bromma reningsverk. Byggstart planeras preliminärt under 2016.

Alvik

Området för den nuvarande buss- och spårvagnsdepån i Alvik (kvarteret Akka) med kringområden har ett strategiskt och attraktivt läge och kan utvecklas med bland annat bostäder. Flera olika utbyggnadsalternativ studeras. Omfattningen av exploateringen inom programområde Alvik varierar mellan 1 500-3 000 lägenheter. Reviderat utredningsbeslut beslutades av exploateringsnämnden i maj 2013.

Den nya depån i Ulvsunda som ska ersätta den befintliga depån i kvarteret Akka färdigställdes 2013.

Totalt har ca 200 lägenheter utefter Gustavslundsvägen byggstartats under 2012. En stor omvandling från kontor till bostäder är föreslagen av privat fastighetsägare i Alvik Strand. Staden ser möjligheter till ytterligare lägenheter i närområdet.

Staden arbetar nu med att bygga upp relationerna med de större fastighetsägarna i området som identifierats som nyckelaktörer i utvecklingen av programmet och den fortsatta processen kring områdets förvandling.

Västra Kungsholmen

På Kungsholmen pågår omvandlingen av en del av Stockholms innerstad.

Via Lindhagensgatan, som omvandlats till esplanad, binds stadsdelen samman med kvarterstaden runt Fridhemsplan. Programmet för området ger möjlighet att under en 20-årsperiod bygga en ny stadsdel med bostäder och lokaler, en ny stadsdelspark, flera andra parker, ett nytt torg samt att bygga om och rusta upp det befintliga gatunätet. Lindhagensgatans första två etapper av tre är klara och slutredovisades under 2007. Hittills har ca 2 500 lägenheter färdigställts för inflyttning.

Hornsbergs Strandpark belönades med Sienapriset 2012 som ges till årets bästa utemiljö. Juryns motivering: ”Ett samtida möte mellan staden och vattnet. Ett välkommet tillskott i en lång svit av stockholmska strandpromenader”.

Största delen av den mark som är avsedd för bebyggelse och som staden äger är markanvisad. Ett detaljplanearbete avseende Stadshagen är påbörjat för Stadshagsklippan, S:t Göransgatan och Stadshagens IP. Tillsammans med Stockholms hem utreds möjligheterna till att lägga en underjordisk tennishall i samband med bostadsexploateringen vid Stadshagens IP.

Kommunal service som förskolor, skolor m.m. planeras i samarbete med Kungsholmens stadsdelsförvaltning, utbildningsförvaltningen och SISAB. En

ny idrottshall utreds tillsammans med idrottsnämnden och fastighetsnämnden. Trafikverket och staden genomför en ombyggnad av Kristinebergsmotet, trafikplatsen som knyter samman Lindhagensgatan med Essingeleden. Fullt utbyggt ca 2020 omfattar området drygt 5 300 nya lägenheter och ca 300 000 kvm lokaler.

Läs mer på www.stockholm.se/vastrakungsholmen

Marieberg

Programarbete för Marieberg är påbörjat men har inte kunnat slutföras på grund av den pågående riksintressespecificeringen av Bromma Flygplats. Arbetet förväntas dock återupptas under 2014, men innehåll och omfattning är i dagsläget oklart.

Västra Valhallavägen

Sedan hösten 2012 pågår arbetet med att ta fram ett program för västra Valhallavägen. Programområdet är beläget norr om Valhallavägen mellan Roslagstull och Odengatan.

Målet är att utveckla området med 500-800 nya bostadslägenheter. Även en idrottshall, skolor och förskolor samt handel och kontor kan komma att inrymmas inom området.

Projektet är mycket komplext och ett omfattande utredningsarbete kvarstår innan samråd om programmet kan ske. Markanvisningar beräknas kunna göras under hösten 2014.

Läs mer på www.stockholm.se/vastravalhallavagen

Årstadal-Liljeholmstorget

Årstadalsområdet genomgår en total omdaning under en period på ca 20 år med början 2001. Totalt innehåller utbyggnadsområdet ca 5 000 planerade lägenheter. Hittills har ca 3 000 lägenheter färdigställts. I samband med utbyggnaden anläggs en ny kajpromenad längs Årstaviken. Det första av fyra 24-våningshus belägna längs kajpromenaden i delen närmast Årstabron är under uppförande. Utbyggnaden av infrastrukturen i de delar av området som ägs av staden påbörjades 2003 och omfattar bland annat det nya Sjövikstorget vid Årstaviken och en ny tillfart till området.

I södra delen av området, Årstaberget, har en ny pendeltågstation byggts och byggandet av det nya bostadsområdet Sjövikshöjden pågår. Vid pendeltågsstationen påbörjades planering under 2012 för en omvandling av befintligt industriområde inom kvarteret Packrummet till huvudsakligen bostäder.

Liljeholmens tunnelbanestation har byggts över med ett stadstorg och kring torget har 325 lägenheter färdigställts. En knutpunkt för kollektivtrafiken har skapats genom att bygga samman tunnelbanestationen med en underjordisk bussterminal och i markplanet ligger en station för tvärbanan. Hösten 2009

öppnade en ny butiksgalleria med ca 30 000 kvm butikslokaler med tillhörande bergrumsgarage med plats för ca 900 bilar. Ovanpå gallerian har 75

hyresrättslägenheter uppförts.

En större omdaning av Södertäljevägen genom centrala Liljeholmen övervägs för att sammanlänka Årstadal med Liljeholmstorget.

Läs mer på <http://www.stockholm.se/liljeholmsområdet>

Telefonplan

År 2004 antog stadsbyggnadsnämnden ett detaljplaneprogram för utbyggnad av Telefonplansområdet som gav förutsättningar för området att kunna expandera med ca 2 000 nya bostäder och ca 70 000 kvm ny lokalyta. Staden och övriga dominerande fastighetsägare marknadsför Telefonplansområdet som ett centrum för verksamheter och institutioner knutna till design.

Planläggningen sker i ca 15 olika detaljplaner. Genomförandebeslut för de olika delprojekten fattas löpande. Sju detaljplaner med sammanlagt ca 1 550 lägenheter i ny- och ombyggnation har antagits och vunnit laga kraft. Ca 1 350 av dessa är färdigställda och för ca 200 har markarbeten eller motsvarande startats.

På grund av att lägenhetsstorlekarna generellt minskat, att planerade kontor ersatts av bostäder och att bebyggelsen punktvis planeras bli hög har antalet bostäder ökat jämfört med vad som redovisades i programmet. Totalt beräknas nu närmare 3 000 bostäder kunna byggas inom programområdet.

Nya verksamheter och bostäder medför en ökad trafikbelastning varför områdets gatunät rustas upp etappvis.

Läs mer på www.stockholm.se/telefonplan

Bredäng-Sätra-Skärholmen-Vårberg

Stadsbyggnadsnämnden beslutade 2006 om ett områdesprogram för stadsdelarna Bredäng-Sätra-Skärholmen-Vårberg där förutsättningarna för områdets utveckling genom ny bostadsbebyggelse, utveckling av verksamheter och utbyggnad av infrastruktur redovisas.

Markanvisningar för sex olika detaljplaneprojekt med sammanlagt ca 600 lägenheter är gjorda, däribland Vårbergsvägen där planläggning för ca 250 lägenheter i dagsläget är vilande. Markanvisningar för ytterligare omkring 2 000 lägenheter och upp till 10 ha mark för verksamheter återstår. Stora delar av detta dröjer till efter 2018 då en kraftledning i Bredäng och Sätra planeras tas bort, eller till 2020 när mark som reserverats för byggetablering för Förbifart Stockholm frigörs.

Söderstaden

Gullmarsplan-Globen-Slakthusområdet-Skanstull är i översiktsplanen utpekad som ett stadsutvecklingsområde. Kommunfullmäktige beslutade i juni 2010 om Vision Söderstaden 2030. På sikt kan området utvecklas till en ny och attraktiv stadsdel inom Vision Söderstaden. Inom området söder om Globen har den nya Tele2Arenan, en multievenemangsarena för som mest ca 40 000 åskådare, invigts. Ambitionen är att Söderstaden ska utvecklas som en evenemangs- och nöjesknutpunkt men även att området utvecklas med kontor, bostäder och handel.

Exploateringsnämnden fattade i november 2010 utredningsbeslut för Slakthusområdet inom Söderstaden. I december 2011 antog stadsbyggnadsnämnden en stadsbyggnadsstrategi för Söderstaden och gav stadsbyggnadskontoret i uppdrag att påbörja programarbetet. Exploateringsnämnden godkände i december 2011 ett reviderat projektdirektiv för Slakthusområdet och gav kontoret i uppdrag att utreda utvecklingen av en blandad stadsdel i enlighet med planeringsinriktningen. Fastighetsnämnden gav i december 2011 fastighetskontoret i uppdrag att genomföra en lokaliseringsstudie för ett nytt livsmedelscentrum i Larsboda.

Planeringsinriktningen innebär att 2 500-3 000 lägenheter kan byggas och att området går från renodlat industriområde till en blandad stadsdel med verksamheter. Ca 100 000 kvm lokaler beräknas kunna bevaras. Under våren 2012 har parallella uppdrag för programarbetet genomförts. Redovisning av programarbete planeras ske under 2014. I februari 2013 fattade exploateringsnämnden beslut om en tidig markreservation till IKEA/IKANO om ca 136 000 kvm handel och 550 lägenheter. Ett reviderat utredningsbeslut fattades av exploateringsnämnden i februari 2014. Inriktningsbeslut och första markanvisning beräknas kunna ske årsskiftet 2014/2015. En första detaljplan beräknas kunna vara klar och genomförandebeslut planeras till hösten 2016.

I juni 2013 fattade kommunfullmäktige beslut om att påbörja planering och projektering av ett nytt tekniskt nämndhus Söderstaden på del av fastigheten Arenan 9. Projektet möjliggör också 350-450 nya bostäder på kvarvarande del av Arenan 9. Samtidigt fick exploateringsnämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för bostäder på fastigheterna Klamparen 7 och 11 (nuvarande Tekniska nämndhuset på Kungsholmen).

Programarbete pågår för södra Skanstull och redovisning av programarbetet beräknas ske under 2014.

Årstafältet

På Årstafältet planeras en ny stadsdel med ca 6 000 bostäder med plats för över 12 000 nya invånare och en stor park. Inriktningsbeslut fattades av kommunfullmäktige i september 2010. Under våren 2014 pågår arbete med tre detaljplaner, parken och de två första bebyggelseetapperna, som tillsammans omfattar ca 1 600 lägenheter, förskolor, lokaler och service. Byggstart för de första kvarteren beräknas kunna ske 2017-2018. En ny etapp, Årstafältet Södra, har också initieras och beräknas kunna innehålla 1 000 lägenheter. De

första markanvisningarna om 360 lägenheter gjordes i april 2014. Etapp 3 med bostäder, skola och idrottshall beräknas markanvisas hösten 2014. Utbyggnadstakten blir ca 400 lägenheter per år och hela stadsdelen ska kunna vara utbyggd till år 2030.

Läs mer om projektet på www.stockholm.se/arstafaltet

Årstastråket

Årstastråkets geografiska läge, citynära mellan utvecklingsområdena Liljeholmen/Årstadal och Hammarby Sjöstad/Gullmarsplan, är attraktivt för både boende och vissa verksamheter. Områdena ingår enligt översiktsplanen i den zon där den centrala staden förutsätts utvidgas och ligger i anslutning till såväl Årstafältet som Söderstaden. Området kompletterar befintliga bostadsområden i Årsta med ny struktur i nya gaturum koncentrerade utefter trafikstråk och knutpunkter.

Projektet omfattar ca 3 700 lägenheter, varav 1 100 redan anvisats på stadens mark. I projektet ingår även ca 600 lägenheter på mark ägd av AB Stockholmskem och ytterligare 500 lägenheter på privat mark. Planarbete och genomförande är indelat i etapper. Genomförandet av den första detaljplanen med ca 450 lägenheter påbörjas under maj 2014. Utställning hölls i juli-augusti 2011. Projektet är tekniskt komplicerat med byggnation i närheten av och genom överdäckning av tvärbanan samt nära Södra länkens berg- och betongtunnlar. Genomförandebeslut för etapp 1 godkändes i exploateringsnämnden i mars 2012 och i kommunfullmäktige i juni 2012. Programstrukturen för etapp 2 har omarbetats och indelats i fyra detaljplaner som beräknas gå på samråd under 2014 och 2015. Kompletterande markanvisningar planeras ske under 2014. Start-pm för detaljplan etapp 3 för ca 2 000 lägenheter beräknas tas under våren 2014 och kompletterande markanvisningar beräknas ske 2015. Etapp 4 beräknas markanvisas och planläggas tidigast 2016.

Läs mer om projektet på www.stockholm.se/arstastraket

Älvsjö-Örby f.d. Huddingevägen/Råbyvägen

Området invid Huddingevägen mitt emot Stockholmsmässan, väster och öster om Magelungsvägen samt området söder om Brännkyrka kyrka bedöms kunna bebyggas med 7 000-10 000 lägenheter, verksamheter samt offentlig och kommersiell service. Projektet inkluderar också ytor för idrottsverksamhet. Under våren 2012 har ett parallellt skissarbete genomförts för att ta fram en strukturplan för området. Exploateringsnämnden fattade utredningsbeslut i december 2013. Programsamråd beräknas ske under 2015. De första markanvisningarna beräknas kunna ske under 2016.

Rågsved

I Rågsved kan ca 1 500 lägenheter inrymmas på sikt. Ca 440 har byggts under 2000-talet och i pågående planprojekt inryms ca 340 lägenheter. För Rågsveds centrum görs bedömningen att man kan komplettera med 500 lägenheter. Exploateringsnämnden gav i oktober 2010 kontoret i uppdrag att fortsätta

utredningarna för stråket Högdalen-Farsta och fattade samtidigt beslut om en tidig markreservation i Snösätra. Samråd har genomförts under oktober-november 2011 och stadsbyggnadsnämnden godkände i mars 2012 programmet och en inriktning för fortsatt arbete. För Snösättras del innebär det förslag om 195 nya lägenheter i småhus och att upplagsområdet avvecklas. En anbudstävling för markanvisningar genomfördes under oktober 2012. En första etapp om 98 småhus markanvisades av exploateringsnämnden i februari 2013. Kompletterande markanvisningar gjordes våren 2014. Planarbetet påbörjades 2013 och en första inflyttning beräknas kunna ske 2017.

I oktober 2013 beslutade exploateringsnämnden att Snösätra i Rågsved ska bli miljöspetsprojekt. Projektet i Snösätra får inriktning på urbana odlingar. En markanvisningstävling för detta pågår till sista april 2014 och beräknas markanvisas i juni 2014.

Tyngdpunkt Farsta

Programarbete för en översyn av hela centrala Farsta i enlighet med översiktsplanens intentioner för tyngdpunkter har påbörjats. Programmet omfattar komplettering med ett större antal bostäder samt översyn av befintlig infrastruktur och kopplingarna till områdets arbetsplatser, stråk- och rekreationsplatser. Programsamråd beräknas ske hösten 2014. Några markanvisningar har redan skett i linje med programmets strategier och år 2015 kommer ett större antal markanvisningar att ske. Totalt i hela Tyngdpunkt Farsta inklusive Drevviken och Magelungens Strand uppskattas att ca 6 000 lägenheter kan byggas fram till 2030.

Magelungens norra strand

Ett område för ca 900 lägenheter finns med i programmet för stråket Högdalen-Farsta. Arbetet med markanvisningar och detaljplanearbete kan påbörjas under 2014. En första detaljplan kan bli klar i början av 2016.

Farsta-Drevviken f.d. Larsboda Strand

Programmet för Larsboda Strand vid Drevviken antogs av stadsbyggnadsnämnden i juni 2010. Programmet föreslår hur nya bostäder, verksamheter och publika miljöer kan bidra till att skapa en attraktiv och trygg stadsdel. En första uppskattning visar att området kan inrymma 800 nya lägenheter. Nya detaljplaner för bostäder i området har påbörjats 2011. Kontoret har genomfört en anbudstävling för ett första område i november 2010 och nämnden markanvisade detta område till tre olika byggherrar i januari 2011. Ytterligare ca 265 lägenheter till sju olika byggherrar har markanvisats i augusti 2011. Planarbetet för detta pågår.

Hammarbyhöjden-Björkhagen

I Hammarbyhöjden-Björkhagen pågår programarbete för 1 500-3 000 lägenheter. Programsamråd genomförs under sommaren 2014 och de första markanvisningarna beräknas kunna göras i slutet av 2014. Start-pm anger

Hammarbybacken och Nytorps gärde som möjliga förtättningsområden och Nytorps Gärde ska också utvecklas som grön målpunkt. En möjlig överdäckning till Hammarby Sjöstad kommer också att belysas.

Bagarmossen

Den kommunala skolverksamheten i Bergholmsskolan avvecklades 2006 och halva skolfastigheten är sedan dess tomställd. För skolfastigheten och intilliggande mark pågår utredningsarbete för att förtäta med ca 700 lägenheter. Programarbete påbörjades 2010. Stadsbyggnadsnämnden beslutade i oktober 2011 om start-pm för fortsatt programutredning för Bagarmossen-Skarpnäck. Programsamråd har genomförts under 2012 och redovisades i stadsbyggnadsnämnden efter sommaren 2013. Programmet har under hösten 2013 fått en ny inriktning. Programmet kommer att omarbetas och programområdet utvidgas med ett inriktningsmål om ca 2 500 nya bostäder. Programområdet utvidgas också och kommer inkludera de centrala delarna av Bagarmossen, Skarpnäcks gård och Skarpa By. De första markanvisningarna beräknas kunna ske 2014.

Skrubba-Skrubbatriangeln

Ett planarbete har påbörjats för norra Skrubbatrangeln för att skapa möjlighet att bygga ut det befintliga verksamhetsområdet norrut. Idag består området av skog samt en gammal stenkross som totalt omfattar ca 35 ha. Tanken är att området ska inrymma kontor och lättare industrier men eventuellt även drivmedelsstationer. Området kan komma att behövas för evakuering av verksamheter från mer centrala delar av Stockholm då dessa avvecklas. Start-pm godkändes i stadsbyggnadsnämnden i oktober 2011.